

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Martina Kříže, soudce Mgr. Bc. Jana Schneeweise a soudkyně Mgr. Věry Jachurové v právní věci

žalobkyně: **nezl. L. S.**
zastoupená advokátem Mgr. Lukášem Mantičem
se sídlem Spojů 2, Ostrava

proti

žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**
se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 7. 2023, č. j. MSP-98/2023-ODSK-OTC/15

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 7. 2023, č. j. MSP-98/2023-ODSK-OTC/15 se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 25 623,13 Kč k rukám právního zástupce žalobkyně advokáta Mgr. Lukáše Mantiče do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a průběh řízení před správním orgánem

1. Žalobkyně se v žalobě domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného specifikovaného v záhlaví tohoto rozsudku (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž byla dle § 30 odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) (dále jen „zákon o obětech“) zamítnuta žádost žalobkyně (podaná za ní její poručníci) o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti doručená žalovanému dne 19. 5. 2023 (dále jen „žádost“), neboť žalovaný dospěl k závěru, že žádost byla podána opožděně.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

2. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný uvedl, že z rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 3. 2022, č. j. 49 T 5/2021-644 (dále jen „rozsudek Krajského soudu v Ostravě“) zjistil, že žalobkyně byla na přelomu dní 19. a 20. 4. 2020 fyzicky napadena, a je tedy osobou, již byla v důsledku trestného činu způsobena těžká újma na zdraví ve smyslu § 24 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 24 odst. 3 zákona o obětech. Pokud jde o otázku dodržení subjektivní lhůty pro podání žádosti podle § 30 odst. 2 zákona o obětech, je třeba s ohledem na věk žalobkyně za její počátek považovat okamžik, kdy se o předmětné újmě dozvěděla poručnice (dříve pěstounka) žalobkyně jakožto osoba oprávněná podat za žalobkyni žádost. V žádosti bylo uvedeno, že se poručnice žalobkyně o vzniku újmy dozvěděla v době od 19. 4. 2020 do 20. 4. 2020. Dne 8. 5. 2020 poručnice přiměla partnera matky žalobkyně k přiznání, že žalobkyni napadl, nejpozději od tohoto dne tedy poručnice věděla, že žalobkyni byla trestným činem způsobena újma na zdraví. Poručnice však byla oprávněna žádost za žalobkyni podat až ode dne 30. 9. 2020, kdy nabyl právní moci rozsudek Okresního soudu v Karviné – pobočka v Havířově ze dne 24. 8. 2020, č. j. 119 Nc 2001/2020-51, jehož výrokem jí žalobkyně byla svěřena do pěstounské péče. Nejpozději dnem 30. 9. 2020 tedy poručnici žalobkyně náleželo stejné oprávnění, jaké měla ve vztahu k peněžitě pomoci i ke dni podání žádosti, a tímto dnem tedy počala běžet dvouletá subjektivní prekluzivní lhůta k podání žádosti, jelikož právě tehdy mohla být žádost poručnicí poprvé podána. Daná lhůta tudíž uplynula dne 30. 9. 2022. Žádost však byla podána (opožděně) až dne 19. 5. 2023, a žalovaný tedy neměl jinou možnost než žádost zamítnout. Ohledně závěru Nejvyššího správního soudu vysloveného v rozsudku ze dne 8. 10. 2021, č. j. 5 As 189/2020-61, že vzhledem k subsidiární aplikaci zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) nezačne prekluzivní lhůta u nezletilých žadatelů běžet dříve, než tito dovrší věku 18 let, žalovaný uvedl, že není přílehavý, jelikož zákon o obětech ve znění účinném od 28. 6. 2022 již po úpravě § 30 zakotvuje pravidla o běhu prekluzivních lhůt, a zmíněný závěr rozsudku Nejvyššího správního soudu tedy již na nynější případ nelze z důvodu změny právní úpravy aplikovat.

II. Obsah žaloby

3. Žalobkyně v prvním žalobním bodě namítla, že žalovaný zcela ignoroval právní úpravu, když vyslovil, že subjektivní prekluzivní lhůta pro podání žádosti uplynula dne 30. 9. 2022. Daná lhůta totiž počíná běžet ode dne, kdy se oběť o škodu nebo nemajetkové újmě dozvěděla. Obětí je v nynějším případě v době podání žaloby Xleté dítě, které dosud zcela jistě není schopno jakoukoli újmu pochopit, a předmětná lhůta tudíž ani nepočala běžet. Žalovaný však nelogicky a bez zákonného podkladu namísto posouzení vědomí oběti trestného činu (osoby žalobkyně) o újmě posuzoval v neprospěch žalobkyně vědomí třetí osoby. Takové pojetí neodpovídá závazkům České republiky vyplývajícím z práva Evropské unie a mezinárodních smluv, především ze směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2012/29/EU, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV (dále jen „směrnice o ochraně obětí trestného činu“). Nadto není správná úvaha žalovaného, že se tato třetí osoba o újmě dozvěděla dne 8. 5. 2020, jelikož nemohla dva týdny po spáchání trestného činu posoudit, jaká újma vznikla či mohla vzniknout. Teprve rozsudkem Krajského soudu v Ostravě (potažmo znaleckým posudkem vypracovaným v dané trestní věci) byla újma zjištěna, specifikována a třetí osoba se o ní dozvěděla.

4. Podle druhého žalobního bodu žalovaný nesprávně posoudil aplikaci zákona č. 130/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „zákon č. 130/2022 Sb.“) Závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2021, č. j. 5 As 189/2020-61 jsou stále použitelné. Žalovaný ve svých úvahách ignoruje základní zásadu práva - zákaz retroaktivity zákona. Trestný čin proti žalobkyni byl spáchán v dubnu 2020, tedy před platností a účinností zákona č. 130/2022 Sb. Pokud by zákonodárce chtěl stanovit, že se má nová právní úprava použít i na právní vztahy a skutečnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti dané novely, učinil by tak v jejích přechodných ustanoveních, k čemuž však nedošlo. K tomu žalobkyně citovala z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2004, č. j. 5 Afs 28/2003-69. I za účinnosti dané novely jsou však závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2021, č. j. 5 As 189/2020-61 nadále použitelné. Věta vložená novelou do § 30 odst. 2 zákona o obětech v souladu s účelem zákona o obětech (tj. ochranou obětí trestných činů, tím spíš Xletých) nevylučuje to, že zbylé nezletilé oběti trestných činů také budou moci podat žádost až s nabytím zletilosti (způsobilosti dozvědět se o újmě).

III. Vyjádření žalovaného

5. Žalovaný ve vyjádření k žalobě navrhl, aby soud žalobu zamítl. Nesouhlasil s tvrzením žalobkyně, že zkoumání vědomí osoby, která byla oprávněna žádost za žalobkyni jednat, postrádá zákonný podklad. Jde o nevyhnutelný následek skutečnosti, že osoba mladší 18 let není procesně způsobilá a plně svéprávná. Pokud by mělo být rozhodující vědomí žalobkyně, znamenalo by to buď, že subjektivní prekluzivní lhůta by u nezletilých nezačala běžet (to by však bylo v rozporu s právní úpravou, kdy podle § 30 odst. 2 zákona o obětech je tomu tak pouze v případě nezletilých obětí sexuálních trestných činů), nebo by se muselo zkoumat, zda v každém jednotlivém případě s ohledem na rozumovou a mravní vyspělost konkrétního žadatele a povahu na něm spáchaného trestného činu je tento schopen si uvědomit, že mu tímto činem byla způsobena újma (pro účely řízení o žádosti o poskytnutí peněžité pomoci je ovšem rozhodující nejen okamžik vědomí újmy, ale též možnost v reakci na to podat žádost, kterou nelze podat před nabytím plné svéprávnosti, přičemž tyto dva instituty od sebe nelze oddělovat). Žalobkyně dále zaměňuje vědomí o újmě na zdraví s vědomím o její právní či zdravotní kvalifikaci (vědomím vyčíslení peněžitého zadostiučinění). Subjektivní prekluzivní lhůta podle § 30 odst. 2 zákona o obětech počíná běžet obecně okamžikem, kdy si je oběť vědoma vzniku škody nebo nemajetkové újmy. Skutečnosti, že žalobkyni byla způsobena trestným činem nemajetková újma v nejširším slova smyslu, tj. že bylo poškozeno její zdraví, si příslušná třetí osoba byla vědoma v podstatě obratem (kvalifikace újmy podle trestního zákoníku, resp. zákona o obětech ani s určením konkrétního zadostiučinění soudem či znalcem s vědomím jejího vzniku nesouvisí), jak vyplynulo z dokazování ve správním řízení.
6. Ve vztahu k druhému žalobnímu bodu žalovaný poukázal na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2023, č. j. 6 A 7/2023-24 a citoval z něj. Podle žalovaného jím byla řešena velmi podobná věc (rozdíl spočívá pouze v tom, že ve zmíněném rozsudku šlo o § 28 odst. 2 zákona o obětech, zatímco v nynějším případě jde o ustanovení o prekluzi), v níž soud vyslovil, že rozhodným datem pro aplikaci příslušného znění zákona nebylo datum spáchání trestného činu, ale datum podání žádosti. Závěry rozsudku Nejvyššího správního

soudu ze dne 8. 10. 2021, č. j. 5 As 189/2020-61 zde nejsou přílehlavé, jelikož v nynějším případě o retroaktivitu nejde. Tvzení žalobkyně, že pokud u některých obětí lhůta neběží, ještě to neznamená, že u jiných běží, se míjí s literou zákona, jelikož § 30 odst. 2 zákona o obětech obecně upravuje běh prekluzivních lhůt, přičemž pro vybrané skupiny zavádí jako speciální úpravu jiný režim (pro „nevybrané“ skupiny se uplatní obecný režim). Nepřípadný je i odkaz žalobkyně na předpisy evropského práva, jelikož je jím sledována naprostá změna národní úpravy, od níž by žalovaný v podstatě musel odhlédnout (v nynějším případě nejde o výkladový problém, ale došlo by tím k fundamentální změně celé řady právních předpisů týkajících se procesní způsobilosti). Nelze tudíž ani uvažovat o zaujetí eurokonformního výkladu.

IV. Replika žalobkyně

7. V replice žalobkyně setrvala na své žalobní argumentaci. Ve vztahu k rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2023, č. j. 6 A 7/2023-24 uvedla, že se jedná o rozhodnutí soudu stejného stupně, které není právně závazné, přičemž v jím řešené věci se jednalo o odlišnou situaci (oběti nebylo nezletilé dítě). Nadto uvedený rozsudek řešil problematiku § 28, nikoliv § 30 zákona o obětech.

V. Ústní jednání

8. Při ústním jednání před soudem konaném dne 23. 7. 2024 účastníci řízení setrvali na svých dosavadních procesních stanoviscích. Právní zástupce žalobkyně odkázal na žalobu a repliku. Žalovaný se při ústním jednání žalobkyni omluvil za pasáž odůvodnění napadeného rozhodnutí věnovanou rozhodnutí civilního soudu v opatrovnickém řízení. Následně upozornil na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 6. 2024, č.j. 8 As 122/2023-28, jímž byl zrušen rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2023, č.j. 6 A 7/2023-24. Zmíněným rozsudkem Nejvyššího správního soudu bylo vyjasněno, že v nyní posuzované věci bylo nutno aplikovat právní úpravu účinnou v době, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem. Žalovaný si je uvedeného rozsudku vědom a do budoucna jej bude brát v patrnost. Současně uvedl, že relevantní je zjevně také argumentace žalobkyně rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2021, č. j. 5 As 189/2020-61. Z procesní opatrnosti však žalovaný při jednání setrval na svém návrhu na zamítnutí žaloby.
9. Soud při jednání provedl důkaz rozsudkem Okresního soudu ve Vsetíně – pobočky ve Valašském Meziříčí ze dne 17. 10. 2023, č.j. 52 P 146/2022-259, který nabyt právní moci 11. 11. 2023 a jímž byl udělen souhlas poručnici žalobkyně k tomu, aby udělila plnou moc právnímu zástupci žalobkyně k podání správní žaloby proti napadenému rozhodnutí. Soud pro úplnost dodává, že existence takového souhlasu nebyla mezi stranami sporná.

VI. Posouzení věci Městským soudem v Praze

10. Soud přezkoumal napadené rozhodnutí včetně řízení, které jeho vydání předcházelo. Vycházel přitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).
11. Soud při posouzení žaloby vycházel z následující právní úpravy:

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

12. Podle § 30 odst. 1 zákona o obětech ministerstvo poskytuje oběti jménem státu peněžitou pomoc na základě žádosti.
13. Podle § 30 odst. 2 zákona o obětech, ve znění účinném do 27. 6. 2022, žádost o poskytnutí peněžité pomoci lze podat u ministerstva nejpozději do 2 let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu, jinak právo zaniká.
14. Podle § 30 odst. 2 zákona o obětech, ve znění účinném od 28. 6. 2022, žádost o poskytnutí peněžité pomoci lze podat u ministerstva nejpozději do 2 let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o škodě nebo nemajetkové újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu, jinak právo zaniká. Žádost nezletilé oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti lze podat u ministerstva nejpozději do 2 let ode dne, kdy nabyla zletilosti, nebo do 5 let od spáchání trestného činu, skončí-li tato lhůta později, jinak právo zaniká.
15. Podle § 37 zákona o obětech není-li v tomto dílu stanoveno jinak, řídí se jím upravené právní vztahy občanským zákoníkem.
16. Podle § 622 občanského zákoníku jedná-li se o újmu na zdraví nezletilého, který není plně svéprávný, počne promlčecí lhůta nejdříve běžet, až se nezletilý stane plně svéprávným. Nenabude-li plně svéprávnosti, nepočne promlčecí lhůta běžet, dokud mu po dovršení zletilosti nebude jmenován opatrovník.
17. Podle § 654 odst. 2 občanského zákoníku ustanovení tohoto zákona o běhu promlčecí lhůty platí obdobně i pro prekluzivní lhůtu.
18. Podstatou sporu je otázka, zda žádost byla s ohledem na subjektivní prekluzivní lhůtu zakotvenou v § 30 odst. 2 zákona o obětech podána opožděně.
19. Soud se nejprve zabýval druhým žalobním bodem, jelikož ten se týká zásadní otázky, jaké znění zákona o obětech bylo rozhodné pro posouzení žádosti, a to s ohledem na stanovení okamžiku počátku běhu subjektivní prekluzivní lhůty. Žalovaný aplikoval příslušné ustanovení ve znění účinném od 28. 6. 2022, přičemž žalobkyně namítla, že takový přístup je v rozporu se zákazem retroaktivity, tedy zpětné časové působnosti právní normy. Soud podotýká, že je nutno rozlišovat mezi pravou retroaktivitou, která je obecně nepřípustná, a zásadně přípustnou nepravou retroaktivitou (bližze viz např. nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96).
20. Žalovaný v dané souvislosti ve vyjádření k žalobě odkázal na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 5. 2023, č. j. 6 A 7/2023-24. V něm soud za obdobných skutkových okolností (trestný čin byl spáchán a odsuzující rozsudek nabyl právní moci v době znění zákona o obětech účinného do 27. 6. 2022, zatímco žádost podána a rozhodnutí o ní vydáno v době znění zákona o obětech účinného od 28. 6. 2022) ve vztahu k § 28 odst. 2 zákona o obětech k námitce retroaktivity uvedl, že *„pokud žalobkyně uvádí, že k trestnému činu došlo před provedením novelizace, pak s tím v případě poskytnutí peněžité pomoci nelze vycházet v tom smyslu, že by veškerá právní úprava měla být použita v tom účinném znění, kdy k trestnému činu (či nabytí právní moci odsuzujícího trestního rozsudku) došlo, neboť v tomto případě je nutné posuzovat právní skutečnosti, které zakládají uplatněný nárok. K tomu dojde až podáním žádosti, bez podané žádosti nejsou splněny podmínky pro přiznání nároku.“* Jak však při ústním jednání upozornil sám žalovaný, právě citovaný rozsudek Městského soudu v Praze byl zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 6. 2024, č.j. 8 As 122/2023-24. Nejvyšší

správní soud ve zrušovacím rozsudku konstatoval, že „Mezi stranami není sporu o tom, že se stěžovatelka stala obětí trestného činu, resp. že se dozvěděla o škodě nebo nemajetkové újmě způsobené trestným činem v době účinnosti předchozího znění zákona o obětech trestných činů. Tímto okamžikem jí také vznikl nárok na náhradu škody a újmy až do výše příslušných finančních limitů, nehledě na to, zda se jednalo o jinou škodu či újmu než ušlý výdělek či náklady léčení. Jelikož zákonodárce nestanovil přechodnými ustanoveními jinak, tak se na právní vztah mezi obětí a státem má aplikovat hmotné právo účinné v době vzniku tohoto vztahu, tj. v době, kdy se oběť dozvěděla o škodě či újmě. Otázkou, zda se jedná o „dospělé právo“ (bod 10 rozsudku městského soudu), by se měl správní orgán zabývat při hodnocení, zda je žádost o peněžitou pomoc důvodná. Pokud by tedy Nejvyšší správní soud přistoupil na právní posouzení žalovaného a městského soudu, že se na nynější věc má aplikovat novelizované znění, tak by tím aproboval nepřipustnou retroaktivitu, která z tohoto posouzení žalovaným a městským soudem vyplývá a která, dle jejich posouzení, by vedla k neprospěchu stěžovatelky“.

21. Městský soud v Praze se s právě citovaným závěrem Nejvyššího správního soudu zcela ztotožňuje. Právo na poskytnutí peněžité pomoci žadatele vůči státu vzniká již naplněním hmotněprávních podmínek pro její přiznání stanovených v zákoně o obětech (zejména v jeho § 23 až § 27). K tomu s ohledem na § 26 odst. 1 zákona o obětech došlo nabytím právní moci rozsudku Krajského soudu v Ostravě [případně s ohledem na § 26 odst. 2 písm. c) zákona o obětech již dříve], přičemž žalovaný v napadeném rozhodnutí ani netvrdil, že by žalobkyně tyto podmínky nenaplnila. Samotné podání žádosti představuje toliko dispoziční úkon žadatele činěný v návaznosti na již existující právo a právní nárok (jejichž existenci žalovaný na základě podané žádosti posuzuje).
22. Při posouzení věci je tedy třeba vycházet ze závěru vysloveného v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2021, č. j. 5 As 189/2020-61: „Pokud hodlá zákonodárce stanovit, že se i na právní vztahy či skutečnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti nové právní úpravy určitým způsobem uplatní prekluzivní lhůty podle této nové úpravy, může tak učinit pomocí přechodných ustanovení k nové právní úpravě. Pokud soud pomine speciální ústavněprávní požadavky na běh prekluzivních či promlčecích lhůt u veřejnoprávních deliktů vycházející mj. z čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“; viz nálezy ÚS ze dne 4. 2. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 15/19, č. 54/2020 Sb., a ze dne 16. 6. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 4/20, č. 325/2020 Sb., jimiž ÚS postupně zrušil § 112 odst. 2 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, pro jeho rozpor právě s čl. 40 odst. 6 Listiny), může tedy zákonodárce v přechodných ustanoveních k nové právní úpravě běh dosavadních prekluzivních lhůt určitým způsobem modifikovat (viz např. § 264 odst. 4 daňového řádu). Zákon o obětech trestných činů však žádná konkrétní přechodná ustanovení ani k této otázce neobsahuje a v době, kdy nastala skutečnost, na niž je nyní vázán počátek běhu objektivní prekluzivní lhůty, takovou lhůtu tehdy účinný zákon neobsahoval. Jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 8. 2004, čj. 5 AfS 28/2003-69, č. 438/2005 Sb. NSS, „[z]e samotné povahy práva vyplývá zásada, že právní normy nepůsobí zpětně, podle právní normy se zpravidla upravují jen ty právní vztahy, které vznikly po dni, kdy tato nabyla účinnosti. Každý ústavně přípustný případ retroaktivity je nutno expressis verbis zakotvit v zákoně. Jiný postup by znamenal rozpor se zásadou jasnosti a určitosti zákona, které představují součást principu právního státu (čl. 1 Ústavy České republiky). Znakem právního státu je právní jistota, ochrana důvěry občanů v právo, jejíž výrazem je mimo jiné i zákaz retroaktivity právních norem. [...] Lhůtu, s níž je spojeno promlčení a prekluze práva, je nutno stanovit transparentním způsobem. Prekluze práva je závažnou právní skutečností, která zasahuje subjekt na jeho vlastnickém právu.“ Na základě uvedeného dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že při absenci přechodných ustanovení k zákonu o obětech

trestných činů není možné na žádost stěžovatelky vztáhnout objektivní prekluzivní lhůtu dle § 30 odst. 2 tohoto zákona, neboť ta by musela začít běžet ode dne, který předchází jeho účinnosti, kdy tehdejší právní úprava takovou lhůtu neobsahovala.“

23. V nyní posuzované věci podobně nová právní úprava prekluzivních lhůt podle § 30 odst. 2 zakotvená zákonem č. 130/2022 Sb., taktéž k této otázce neobsahovala přechodná ustanovení. Soud si je vědom toho, že Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku konkrétně řešil objektivní prekluzivní lhůtu, avšak mimo jiné i s ohledem na jím citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2004, č. j. 5 Afs 28/2003-69 a podobně též například na nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 505/05 má soud za to, že daný závěr lze vztáhnout na časovou působnost prekluzivních lhůt obecně, tedy i na lhůtu subjektivní. Tento závěr byl již ostatně potvrzen výše citovaným rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 6. 2024, č.j. 8 As 122/2023-24.
24. Žalovaný měl tedy při rozhodování o žádosti žalobkyně vycházet z právní úpravy prekluzivních lhůt účinné v době vzniku práva a nároku žalobkyně na peněžitou pomoc, tedy z § 30 odst. 2 zákona o obětech účinného do 27. 6. 2022. Ve vztahu k ní se přitom, jak je žalovanému známo, v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2021, č. j. 5 As 189/2020-61 v podstatě uvádí, že s ohledem na subsidiární aplikaci § 622 občanského zákoníku prekluzivní lhůta nepočne běžet dříve, než se nezletilý stane plně svéprávným (resp. než mu po dovršení zletilosti bude jmenován opatrovník). Předmětná subjektivní lhůta tak v případě žalobkyně vůbec nezačala běžet, jelikož žalobkyně byla a stále je nezletilá (nikoli plně svéprávná). Nelze než uzavřít, že žalovaný dospěl k nesprávnému právnímu závěru, pokud žádost vyhodnotil jako podanou opožděně v důsledku uplynutí subjektivní prekluzivní lhůty. Druhá žalobní námitka je tedy důvodná.
25. Nad rámec shora uvedeného soud dodává, že i pokud by žalovaný vycházel ze znění § 30 odst. 2 zákona o obětech účinného od 28. 6. 2022 oprávněně (což se nestalo, protože ke spáchání trestného činu došlo před účinností předmětné novely), nejednalo by se o opožděně podanou žádost. Zákonem č. 130/2022 Sb., byla do zmíněného ustanovení vložena druhá věta, která výslovně stanoví počátek běhu lhůty k okamžiku nabytí zletilosti oběti v případě nezletilé oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (což není případ žalobkyně). V ostatních případech podle věty první (tj. trestných činů v jiné než sexuální oblasti) formulace zůstává v podstatě stejná jako před novelou, a zákon tedy možnost subsidiárního použití § 622 občanského zákoníku výslovně nezapovídá. Motivace tak učinit nevyplývá ani z důvodové zprávy k zákonu č. 130/2022 Sb. Logický výklad (jakožto jedna z výkladových metod) daného ustanovení sice naznačuje, že pokud je počátek běhu prekluzivní lhůty výslovně navázán na dosažení zletilosti pouze u jedné specifikované oblasti trestných činů, v případě ostatních trestných činů tomu tak není. Podle názoru soudu je však třeba upřednostnit takový výklad předmětného ustanovení, jenž je v souladu s příslušnými předpisy Evropské unie a mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, které mají vyšší právní sílu (čl. 1 odst. 2 a čl. 10 Ústavy).
26. V tomto ohledu lze opět vyjít z úvah obsažených v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2021, č. j. 5 As 189/2020-61, přičemž je nutné odkázat na směrnici o ochraně obětí trestného činu. Podle jejího čl. 1 odst. 2 mají členské státy povinnost v první řadě zohlednit nejvlastnější zájmy dítěte a posuzovat je individuálně. Musí převážet citlivý přístup k dítěti při řádném zohlednění věku, vyspělosti, názorů, potřeb a obav dítěte. Dítě a nositel rodičovské zodpovědnosti či jiný právní zástupce jsou informováni o všech opatřeních nebo

právech, která jsou zvláště zaměřena na děti. Podle čl. 22 odst. 4 této směrnice se pak u dětských obětí předpokládá, že mají potřeby zvláštní ochrany v trestním řízení. Dále se v níže citovaných bodech odůvodnění směrnice uvádí, že

„(14) V souladu s Listinou základních práv Evropské unie [jde zejména o její čl. 24] a Úmluvou Organizace spojených národů o právech dítěte přijatou dne 20. listopadu 1989 musí být prvořadým hlediskem při uplatňování této směrnice nejlepší zájem dětí. Dětské oběti by měly být považovány za nositele práv stanovených touto směrnicí v plném rozsahu a v souladu s tím by s nimi mělo být zacházeno; měly by mít právo uvedená práva vykonávat způsobem, který zohledňuje jejich schopnost vytvářet si vlastní názor. [...]

(19) [...] V případě dítěte by mělo být k výkonu práv stanovených v této směrnicí oprávněno dítě, nebo není-li to v nejlepším zájmu dítěte, držitel rodičovské zodpovědnosti jménem tohoto dítěte.“

27. Nelze opomenout ani Úmluvu o právech dítěte, podle jejíhož čl. 3 odst. 1 zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Podle nálezu Ústavního soudu ze dne 12. 7. 2017, sp. zn. I. ÚS 1737/16 „z čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte vyplývá základní interpretační princip pro soudy a další orgány veřejné moci v případech, kdy se jejich činnost dotýká dětí: je-li možné interpretovat právní předpis vícero způsoby, je třeba zvolit ten, který nejefektivněji naplňuje nejlepší zájem dítěte [Obecný komentář č. 14, bod 6 písm. b); shodně nálezný sp. zn. I. ÚS 1775/14 ze dne 15. 2. 2017 (N 29/84 SbNU 349), bod 28; ve vztahu k rozhodování o svěření dítěte do péče viz např. nálezný sp. zn. I. ÚS 2482/13 ze dne 26. 5. 2014 (N 105/73 SbNU 683), body 17 a násl.]“ (shodně též bod 86 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 10. 2021, č. j. 5 As 189/2020-61).
28. Z uvedených evropských a mezinárodních norem dle přesvědčení soudu pro nyní posuzovanou věc vyplývá, že v nejlepším zájmu dítěte (žalobkyně) je v rámci možností co nejzazší okamžik počátku běhu prekluzivních lhůt pro podání žádosti. Tomu pak odpovídá subsidiární použití § 622 občanského zákoníku. Stanovení počátku běhu lhůt zásadně na dosažení plné svéprávnosti také nejlépe zohledňuje otázku vyspělosti a názorů dítěte, když právě od tohoto okamžiku by daná fyzická osoba s ohledem na již vyvinutou rozumovou a mravní vyspělost měla být sama schopna vyhodnotit okolnosti jejího případu a případně podat žádost o peněžitou pomoc, tedy samostatně činit úkony směřující k výkonu práv, jichž je nositelem. Lze shrnout, že větu první § 30 odst. 2 zákona o obětech ve znění účinném od 28. 6. 2022 je třeba u nezletilých s ohledem na nejlepší zájem dítěte i nadále vykládat ve spojení s § 622 občanského zákoníku, jelikož v zákoně o obětech ve znění účinném od 28. 6. 2022 není stanoveno jinak (tak je tomu pouze v případě věty druhé § 30 odst. 2). Prekluzivní lhůty pro podání žádosti o peněžitou pomoc tedy v případě nezletilých obětí jiných trestných činů než proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nezačnou běžet, dokud oběť nenabude plnou svéprávnost (resp. dokud jí po dovršení zletilosti nebude jmenován opatrovník).
29. Pokud jde o první žalobní bod, považuje soud otázku, zda se počátek subjektivní prekluzivní lhůty odvíjí od vědomí žalobkyně, nebo od vědomí osoby, která byla její pěstounkou a následně poručnící, ve světle výše nastíněného posouzení za bezpředmětnou. Pokud se totiž nejdřívejší možný počátek běhu prekluzivní lhůty vztahuje k nabytí plné svéprávnosti osoby žalobkyně (resp. ke jmenování opatrovníka po dosažení zletilosti), nemá v tomto kontextu otázka vědomí třetí osoby (pěstouna či poručníka) žádný právní význam.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

30. K poukazu žalobkyně na neprofesionální přístup žalovaného spočívající v komentování rozhodnutí moci soudní vzešlých z řízení, jejichž účastníkem žalovaný nebyl, v odůvodnění napadeného rozhodnutí, soud pro úplnost uvádí, že tato okolnost nemohla mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí. Žalovaný se navíc za formulace užitě v odůvodnění napadeného rozhodnutí žalobkyni v průběhu ústního jednání před soudem omluvil. Soud proto pouze *obiter dictum* podotýká, že považuje předmětné formulace za přinejmenším nevhodné.
31. Na základě shora popsaného posouzení druhého žalobního bodu soud dospěl k závěru, že žaloba je důvodná, a proto prvním výrokem rozsudku podle § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. napadené rozhodnutí zrušil a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení. V něm žalovaný s ohledem na výše vyslovený právní názor soudu, kterým je podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázán, žádost znovu posoudí, přičemž ji nebude považovat za opožděně podanou z důvodu uplynutí subjektivní prekluzivní lhůty.
32. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud ve druhém výroku tohoto rozsudku v souladu s § 60 odst. 1 s.ř.s., podle kterého má procesně úspěšná žalobkyně nárok na náhradu důvodně vynaložených nákladů řízení. Zaplacení soudního poplatku soud po žalobkyni nepožadoval, neboť řízení v posuzované věci je od soudních poplatků osvobozeno. Náklady, které žalobkyni v řízení vznikly, proto spočívají toliko v nákladech souvisejících s právním zastoupením žalobkyně advokátem a jsou tvořeny jednak odměnou za právní zastoupení, a to za čtyři úkony právní služby dle § 11 odst. 1 písm. a), d) a g) advokátního tarifu (převzetí a příprava právního zastoupení, žaloba, replika, účast při jednání) ve výši 3 100 Kč za každý tento úkon, dále paušální náhradou výdajů po 300 Kč za každý úkon právní služby dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Protože zástupce žalobkyně soudu doložil, že je plátcem DPH, připočetl soud k náhradě nákladů řízení také částku 2 856 Kč odpovídající 21 % sazbě DPH. Žalobkyni náleží též náhrada za cestovní výdaje vynaložené jejím právním zástupcem na cestu k ústnímu jednání soudu mezi obcemi Ostrava (Spojů 835/2) – Praha (Slezská 2000/9) a zpět - celkem 726 km. Podle doloženého technického průkazu má vozidlo advokáta žalobkyně spotřebu 6.8 l motorové nafty/100 km. Cena motorové nafty podle § 4 vyhlášky č. 398/2023 Sb., činí 38,70 Kč. Za cestovné tedy advokátovi žalobkyně náleží 1910,54 Kč za pohonné hmoty a 4065,60 Kč jako náhrada za kilometry jízdy (726 x 5,60 – viz § 1 písm. b) vyhlášky č. 398/2023 Sb.); celkem tedy 5976,14 Kč, a dále náhrada za promeškaný čas za cestu k jednání k soudu a zpět v trvání 16 půlhodin po 100 Kč, celkem 1 600 Kč (§ 14 odst. 1, 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.) společně s DPH ve výši 1590,99 Kč. Celková výše nákladů řízení, které žalobkyni v tomto řízení vznikly, tak činí 25 623,13 Kč. Soud proto uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení v uvedené výši, a to ve stanovené lhůtě k rukám právního zástupce žalobkyně advokáta Mgr. Lukáše Mantiče (§ 149 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout. Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí

Shodu s prvopisem potvrzuje I. V.

obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie. Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 23. července 2024

Mgr. Martin Kříž v. r.
předseda senátu